

המקור בפרשה: וימצא בשנה ההיא מאה שערים (כו יב), יצחק
הפריש מע"ש (תנחומא ראה)

חסביב לשולחן

עורך - הרב שלמה רוזנשטיין

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא מהפרשה בעיון בהלכה באגדה ובמוסר

הרב מאיר שולביץ

עקרי הענין

אינה מקודשת. ופירשו בגמרא (נג.) טעמו משום שנאמר במעשר 'לה' הוא, קדש לה' - לה' הוא ולא לקדש בו אשה, שסובר מעשר שני ממון גבוה הוא (שם כד. וב"ק סט. ועוד), ורבי יהודה סובר ממון הדיוט הוא (שם). **ופסק הרמב"ם** (אישות ה, ד; מעשר שני ג, יז ועוד) שהמעשר ממון גבוה הוא הלכך אין מקדשין בו את האשה ואין מוכרין אותו וכו', שכן פסקו בגמרא (קדושין נד:) הלכה הואיל וסתם לן תנא כוותיה. וצ"ב מדוע המקדש במעשר שני אינה מקודשת, ואם מכרו - אינו מכור, והלא הוא 'בעלים' לענין זכות אכילה, ואותה זכות שוה ממון, ומה טעם אינו יכול למכרה לאחר, כשם שחשובה זכות זו שייחשב 'לכם' לענין אתרוג חלה ומצה. ובקובץ שעורים (פסחים ו אות יח) כתב לבאר בגדר זה: הבעלות על המעשר נחלקת בין ה'שוויות' של החפץ ל'גוף' החפץ. דלמאן דאמר מעשר ממון גבוה הוא, שוויות המעשר אינו של הדיוט, כלומר אין לו בעלות על דמי הפירות, ולכך אין יכול למכרם ולקבל דמיהם, ואך גוף הפירות שייך לו שעל כן רשאי לאכלם. על כן לענין אתרוג וחלה וכד' סגי בבעלות על גוף הדבר להחשב 'לכם', מה שאין כן לענין מכירה וקידושין כיון שאין החפץ שלו לענין דמים, אין שייך למכרו.

ג] מעלת אכילת מעשר שני ודמי מע"ש. כתב המשך חכמה (פ' כי תצא) והביא לתוספתא בסנהדרין שאינו נעשה בן סורר ומורה בירושלים, ומבאר שם במשך חכמה לפי שבירושלים שכיח הרבה בשר קדשים ויין מעשר שני, אין כאן חטא לנער אם בא למדת הזוללות. ובבית ישראל פ' כי תצא (תש"ח) הביאו, וכתב ע"ז: ולי נראה שאינו בא למדת הזוללות, מפני שאוכלים שם בקדושה, כדאי' יוחנן בן נרבאי וכו' (פסחים נ"ז ע"א) [שצעקה העזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס יוחנן בן נרבאי וימלא כריסו מקדשי שמים, אמרו עליו על יוחנן בן נרבאי שהי' אוכל ג' מאות עגלים כו', כל ימי יוחנן בן נרבאי לא נמצא נותר בירושלים]. וגם מעשר שני בפירוש יש בפסוק "ואכלת שם מעשר דגנך וגו' למען תלמד ליראה וגו'", וע"י זה לא יכול אפילו הזולל והסובא להתגשם כ"כ והבן עכ"ל.

ד] מדיני המצוה. כתב ספר חרדים מצוות התלויות בארץ ישראל [פרק א, ט] מצות עשה להפריש מעשר שני בשנה ראשונה ושניה ורביעית וחמישית ובזמן הזה שאין מקדש פודהו בפרוטה או בשוה פרוטה מפירות אחרות ושורף הפירות שחלל עליהם

או משליך הפירות לים לרמב"ם והראב"ד חלק עליו ואמר דדוקא בפרוטה: מושגים תלמודיים מעשר שני

מצותה. עשירית מן היבול שנשאר לאחר הפרשת תרומה גדולה ומעשר ראשון, שהיו מעלים אותה לירושלים לאוכלה שם, או שהיו פודים אותה בכסף שהוציאוהו בירושלים על בהמות לקרבנות שלמים או על צרכי מזון. בזמן שבית המקדש היה קיים היו פירות מעשר שני נאכלים בירושלים. אם היבול היה רב והדרך לירושלים היתה רחוקה וקשה היה להביא לשם את הפירות עצמם, היו פודים אותם בכסף, כלומר, היו מעבירים את הקדושה שחלה על הפירות לכסף והפירות היו יורדים מקדושתם, נעשים חולין ומותרים באכילה בכל מקום. את הכסף היו מעלים לירושלים וקונים בו קרבנות שלמים או שאר מצרכי מזון, שהיו נאכלים בירושלים, כדן מעשר שני, שנאמר: "ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך: בבקר ובצאן, וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך".

פדיון מעשר שני יכול להעשות בשני אופנים: א. על ידי אדם אחר, שפודה אותו ונותן לבעליו את דמי שוויו; ב. על ידי הבעלים שפודים אותו לעצמם, ובכגון זה חייבים הם להוסיף על דמי שוויו חומש מלבר - מבחוץ, כגון מעשר השווה ארבעה דינרים, פודים אותו בחמשה דינרים.

בזמן הזה, שאין המזבח בנוי, ואין אפשרות לאכול מעשר שני בטהרה, מפרישים את המעשר שני רק על ידי קריאת שם, מבלי להפרידו משאר הפירות, וכן אין פודים אותו בשוויו, אלא בפרוטה אחת, ועל ידי כך הוא מותר באכילה. בגבולותיה העתיקים של ירושלים (בגבולותיה ההלכתיים של העיר) אי אפשר לחלל מעשר שני טהור. לכן יש לעשות אחת מן הדרכים הללו: א. להוציא את הטבל מחוץ לגבולות ירושלים, להפריש ולחלל שם; ב. לטמא את הפירות בעודם טבל (לאחר הפרשת תרומה גדולה ותרומת מעשר) על ידי הרטבתם במים ונגיעה בהם.

א] מקור העניין בפרשה. הנה בפסיקתא דרב כהנא (פיסקא י - עשר תעשר). אברהם הפריש תרומ' גדולה, הרימותי ידי אל י"י (בראשית יד: כב), ואין הרמה אלא תרומה, כמה דאת אמר' והרמתם ממנו את תרומת י"י (במדבר יח: כו). **יצחק הפריש מעשר שני,** ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' (בראשית כו: יב). א"ר אבה בר כהנא והלא אין הברכה שורה לא על המדוד, ולא על השקול, ולא על המנוי, ולמה מדדון, בשביל לעשרו, ה"ה דכת' ויברכהו י"י (שם /בראשית כו/). יעקב הפריש מעשר ראשון, הד"ה דכת' וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך (שם /בראשית/ כח: כב). ולכאורה מדוע לא הפריש יצחק מעשר ראשון? ונראה **דביאור הדברים** דיעקב שהעמיד את שבט לוי ע"ב היה לו למי ליתן את המעשר ראשון אולם אצל יצחק שעדיין לא הוקם שבט הלויים על כן הוכרח המדרש לבאר דהמעשר שהפריש יצחק היה מעשר שני שנאכל אך ע"י ישראל. שוב מצאתי בספר ליקוטי יהודה בשם סביו בעל האמרי אמת מגור, שהביא מהספר **זית רענן** כי יצחק לא הפריש מעשר ראשון לפי שלא היה לו למי ליתנו אבל יעקב ידע שעתיד לוי לצאת ממנו ע"ש וקשה הלא אסור להקדים מעשר שני למעשר ראשון ואיך הפריש יצחק מעשר שני? אלא שאיתא פירש"י שבת קכ ד"ה שהקדימו שקודם מירוח אין איסור להקדים וביצחק היה קודם מירוח דאיתא במדרש תנחומא מקץ ה אמך רבי סימון אין המלך עומד על שדהו לא כשנזרעה ולא כשנתחרשה ולא כשנעדרה ואימתי עומד עליה כשהיא עומדת כרי כך אברהם עדר וכו' יצחק זרע וכו' לא עמד המלך עליה עד שבא יעקב שהיה כרי של תבואה וכו' ועמד הקב"ה עליו שנאמר לעיל פסוק יג והנה ה' נצב עליך עי"ש ולפיכך היה ליצחק מותר להפריש מעשר שני קודם מעשר ראשון. **ופעם אחרת הוסיף** א"ז האמרי אמת ז"ל ואמר יצחק אבינו ע"ה היה עולה תמימה ולא יצא מארץ ישראל (רש"י ז"ל לעיל כו ב מבראשית רבה סד ג) ומעשר שני נאכל גם כן רק במקום המקדש בארץ ישראל.

ב] מעשר שני ממון גבוה או ממון הדיוט. בפרק שני דקדושין (נב:) נחלקו תנאים על המקדש אשה במעשר שני, אם מקודשת אם לאו. רבי מאיר אומר

מעשר שני

המדרש תנחומא פרשת ראה מביא: 'אמר רב הונא: אבותינו הראשונים הפרישו תרומות ומעשרות אברהם הפריש תרומה גדולה שנאמר 'הרימותי ידי אל ד' ואין הרמה אלא תרומה שנאמר והרמותם ממנו תרומת ד'. יצחק הפריש מעשר שני שנאמר ויזרע יצחק...וימצא בשנה ההיא מאה שערים' יעקב הפריש מעשר ראשון הדא הוא דכתיב וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך'.

מבואר במדרש כי האבות הקד' הפרישו תרומות ומעשרות. אברהם אבינו הפריש תרומה גדולה, יצחק אבינו הפריש מעשר שני ויעקב אבינו הפריש מעשר ראשון.

הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ט' כותב: 'על ששה דברים נצטווה אדם הראשון...הוסיף לנח אבר מן החי' נמצאו שבע מצוות. וכן היה הדבר בעולם עד אברהם. נצטווה יתר על אלו במילה והוא התפלל שחרית ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית'.

הראב"ד משיג על הרמב"ם על מה שלא הזכיר שאברהם אבינו הפריש תרומה וכתב: 'והיה ראוי לומר' על אברהם 'והוא התפלל שחרית והפריש מעשר'.

ה'כסף משנה' מביא מחלוקת הרמב"ם והראב"ד: 'טעם הראב"ד משום דכתיב באברהם 'וייתן לו מעשר מכל'. 'ואפשר לומר לדעת רבנו דבאברהם לא אשכחן שעושר ממונו והתם דווקא עושר השלל הבא בידו ולא בתורת מעשר.. אבל יצחק הוא הראשון שעושר ממונו לשם מעשר כפי דרשת חכמים ז"ל בויזרע יצחק וגו'.

נמצאנו למדים כי הרמב"ם הזכיר בעשיית המצוות של האבות רק את מעשר שני של יצחק אבינו ולא הזכיר את המעשר של אברהם אבינו ואת תרומת המעשר של יעקב אבינו, כפי שמנה אותם המדרש תנחומא.

כאשר בימי יצחק היה רעב בארץ אומר לו הקב"ה 'אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אומר אליך'. מביא רש"י: 'שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב אמר לו אל תרד מצרימה'. 'גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל'.

'שכן בארץ' אומר המדרש רבה: 'עשה שכונה בארץ ישראל הוי נוטע הוי זורע הוי נציב'. וכמו שכותב ה'אור החיים' הקד' 'נתכוון לומר לו שיזכה הוא בה לזרעו ואולי כי לא החזיק אברהם בארץ פלשתים בחזקה הראשונה. לזה רצה ד' שיחזיק יצחק בה והוא החזיק בה בחזקה מעולה שחרש וזרע'.

ואכן, 'ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים'. מביא רש"י: 'בארץ ההיא, בשנה ההיא, שניהם למה, לומר שהארץ קשה והשנה קשה'. 'מאה שערים שאמדה כמה ראויה לעשות ועשתה על אחת מאה ממה שאמדה ורבותינו אמרו אומד זה למעשרות היה'. לדעת כמה עליו להפריש למעשר שני.

בפרשת ראה בציווי על מעשר שני 'עשר תעשר את כל תבואת זרעך' 'ואכלת לפני ד' אלוקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם'. את המעשר שני שהפרשת אתה צריך להעלות לירושלים ולאוכלו שם 'למען תלמד ליראה את ד' אלוקיך כל הימים'.

כותב שם הרמב"ן: 'שיאכל אותו הוא עצמו ובניו לפני השם למען תלמד ליראה את ד' כי הכהנים והשופטים העומדים שם לפני השם, מורי התורה, ילמדוהו ויראוהו התורה והמצוות'.

מלמדנו הרמב"ן כי הפרשת מעשר שני, עשירית מכל תבואת זרעך, היא הפקדה ל'קרן השתלמות' כדי שתוכל אתה עצמך ובניך להיות שם בירושלים לפני הכהנים והשופטים ש'ילמדוהו ויראוהו התורה והמצוות'.

התוס' בבא בתרא כ"א מביאים דרשת הספרי: 'למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה כולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה והיה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה'.

וכן כותב ספר החינוך: 'משרשי המצוה שהאל ברוך הוא בחר בעם ישראל וחפץ למען צדקו להיות כולם עוסקי תורתו ויודעי שמו, על כן סיבב בתבונתו ונתן להם מקום שידעו הכל דברי תורתו ולכן בהעלות כל איש מעשר כל בקר וצאן שלו שנה שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם והיא ירושלים, ששם הסנהדרין יודעי דעת ומביני מדע'. 'ומתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו, ובכן תימלא הארץ דעה את השם'.

יצחק אבינו מתחיל לקיים את מצוות יישוב ארץ ישראל בעבודת הקרקע, הוא זורע ונוטע 'ויברכהו השם'. למרות התנאים הקשים, 'שהיתה שנת רעבון' 'שהארץ קשה והשנה קשה' הוא זוכה לראות שהשקעתו צומחת פי מאה.

יצחק אבינו יודע שהברכה ניתנה לו 'יעקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמתי מצוותי חקותי' את כל התורה כולה 'ותורותי' 'להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני'. יצחק אומד את הכנסותיו 'ורבותינו אמרו אומד זה למעשרות היה' זה הזמן לדאוג 'ותורה מה תהא עליה' הוא מפריש 'מעשר שני' מבטיח את האמצעים שיוכלו הוא ובניו לעסוק בתורה.

ניתן אל לבנו, נתפלל כולנו ונבקש מבורא עולם ש'שיב שכירתו לציון' ויושלמו כל התנאים הנדרשים לקיומה של מצוות מעשר שני כתיקונה 'למען תלמד ליראה את ד' אלוקיך כל הימים'.

הספ"ע

מפורסם חידושו של הספ"ע סי' פ"ח סק"ב והובא בב"ש אבה"ע סי' כ"ח ובש"ך ביו"ד סי' ש"ה, כי פרוטה בזמן הזה אינה פרוטה וא"א לקדש בה אשה, והק פרוטה שלהם היתה פרוטה לפי שהיה אפשר לקנות בה פירות הרבה, ולפי"ז א"א לחלל מעשר שני על 10 אגורות כנהג משום שאין הם פרוטה ולא מהני החילול.

החזו"א

ידוע כי פרנא החזו"א הק' על הספ"ע הרי הפרוטה לא משתנית כפי שכ' הגר"א ביו"ד שם, והיא אחד מקצ"ו בדינה, ואיך אפשר שהספ"ע כ' ששיעור פרוטה השתנה בזמנינו, והרי הוא קבוע חלק מנסכא של כסף.

מו"ר הגר"ח פ שווינברג

יש ליישב דבר זה בהקדם היסוד שלפרוטה בעיני תרי רכשו, שיעור הכסף, ששיעורו כג"ל, ודין פפון, ומה שהפרוטה לא משתנית, היינו בגודלה שהיא תמיד בשיעור קבוע אבל אם אין לה דין פפון משום שא"א לקנות בה פירות, חקר במהות הפפון שבה ובדאי לא מהני.

הנתיבות

וסימן לדבר מש"כ הנתיבות בסימן קפ"ח, שהפזיק דבר שאינו שווה בשוק פטור מלשלם, וכבר תפשו בזה רבותינו החזו"א והקה"י, ברם, הבנת דבריו כאמור דבר שלא שווה בשוק אין לו דין פפון, ולא שייך בו לא גזל ולא גניבה, וסברת החזו"א לחלוק משום דפ"פ לאדם עצמו הדבר שווה. נמצאנו לפדים כי הרמב"ם הזכיר בעשויות הפצוות של האבות רק את מעשר שני של יצחק אבינו ולא הזכיר את המעשר של אברהם אבינו ואת תרומת המעשר של יעקב אבינו, כפי שפנה אותם המדרש תנחומא.

שכחת ברכה הנאמרת בוידוי מעשר

מצות עשה להתודות לפני ה' אחר שמוציאים כל המתנות שבזרע הארץ אחת לשלש שנים שהוציא את כל המעשרות כדן זה נקרא וידוי מעשר שנאמר "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך ואמרת לפני ה' אלוקיך בערתי הקודש מן הבית וגם נתתיו לגר ליתום ולא אלמנה ככל מצות אשר ציויתני" (דברים כ"ו י"ב). ובהמשך מתודה "לא עברתי ממצותך ולא שכחתי", על התיבות "ולא שכחתי" מפרש רש"י בחומש "לא שכחתי מלבדך על הפרשת מעשרות, וכן פירש רש"י במשניות פ"ה ממעשר שני משנה י"א "לא עברתי מלבדך ברכת אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להפריש תרומה ומעשר". וכן פירש הר"ש משאנץ במשניות מעשר שני משנה י"א. וכבר הקשו הגור אריה והמזרחי הרי ברכת המצוות הוא מדרבנן כמובא בברכות דף ט"ו ועוד מקומות. ותיצרו המזרחי והגור"א דאין הכוונה על ברכת מצות הפרשה רק לומר דברי שבת, וכוונת דברי רש"י דבעת הפרשת המעשרות אמר דברי שבת, וכ"כ בחידושי הצ"ח ברכות ד"מ ובמנחת חינוך מצוה תר"ס.

אולם בס' דברי דוד להט"ז (שם) ובמהרש"א ברכות ד"מ העירו מדברי הגמ' ברכות ד"מ ע"ב שיש מחלוקת בין רב ור' יוחנן האם צריכים בכל ברכה רק שם או גם מלכות, ומוכח דמדובר בנוסח ברכת המצוות ולא על דברי שבת. בחידושי פני יהושע ברכות ד"מ כתב דמש"כ רש"י ולא שכחתי מלבדך היינו ברכת מעין שלש שמברכין על אכילה ושתייה מז' מינין, ויהיה ראייה לשיטות הראשונים דברכת מעין שלש הוא מדאורייתא כמו ברכת המזון. וכן מובא בפירוש מלאכת שלמה במשניות מעשר שני פ"ה מ"א לפרש בשם גדול אחד. אבל כבר העירו האחרונים דאין יכולים לפרש וידוי מעשרות על ברכה אחרונה של אכילה, ואיך זה מתאים ללשון רש"י בחומש מלבדך על הפרשת מעשרות. בס' שם משמואל פרשת כי תבוא (שנת תר"ע) מביא בשם אביו האבני נזר שצ"ח שהר"י מיגאש דמדובר על ברכת שהחיינו וזהו מדאורייתא. וכן מובא באור זרוע ח"ב סימן ק"מ ובהגהות אשרי עירובין פ"ג סימן י' וברוקח סימן רצ"ה. וכן הביא המג"א סימן תרס"ב בשם ספר מנהגים, אמנם המג"א כתב (שם) דדבר תימה הוא, ובמחצית השקל ביאר תמיהתו דלא מצינו שום ברכה דאורייתא כי אם ברהמ"ז (עי' שו"ת תורת רפאל סימן א').

השיטמ"ק ברכות ד"מ כתב לפרש דברי הגמ' דמש"כ רש"י ולא שכחתי מלבדך היינו ברכה שלאחריה שחיובה מן התורה. וכן מפרש הר"ש סירלאו (הובא במלאכת שלמה מעשר שני פרק ה' מ"א), הר"י קורקוס בהלכות תרומות פט"ו הכ"ב כתב דמש"כ רש"י כוונתו לברכת המצוות שמברך על אכילת תרומה ומעשר שני, וזהו מקור לדברי הרמב"ם בהלכות תרומות שמברכין על אכילת תרומה אשר קדשנו במצוותיו בקדושתו של אהרן לאכול תרומה. בס' אמת ליעקב (מהגר"י קמיניצקי זצ"ל) כתב להעיר דמלשון הברייתא "לא עברתי מלבדך", ומשמע מלשון עברתי דנקרא עבירה, ואם נפרש כמו שהבאנו לעיל בשם המזרחי לפרש דברי רש"י שמדובר בדברי שבת בעלמא א"כ כשלא אמר דברי שבת הרי עובר רק בשב ואל תעשה ולא נקרא עבירה, וע"ז כוונת הברייתא על ברכה, ולכן כשעושה מצוה בלי ברכה הוי עבירה דזה כמו למי שאוכל

ונהנה בלא ברכה דנקרא מועיל והוי עבירה. וראיה לזה מרש"י סוטה מ"ד ע"ב ד"ה עבירה היא בידו שפירש אם לא חזר ובירך וא"כ לעשות מצוה בלי ברכה נחשב למעשה עבירה (עי' שו"ת אבני מילואים סימן י' שאוסר לעשות מצוה בלי ברכה).

שומע כעונה בוידוי מעשר

מובא ברמב"ם בהלכות מעשר שני ונטע רבעי פ"א הלכה ה' לגבי וידוי מעשר "וכל אחד ואחד אומרו בפני עצמו ואם רצו רבים להתודות כאחד מתודין" וכתב המנחת חינוך מצוה תר"ז, נראה דכוונתו דאינו יוצא בשמיעה מחבירו כשאר מצוות התלויות בדיבור כמו קידוש היום ובהמ"ז וכדומה שיוצא בשמיעה מחבירו וכאן אינו יוצא. אמנם בקרית ספר פירש דברי הרמב"ם באופן אחר וז"ל "וידוי זה נאמר בכל לשון דכתיב ואמרת לפני ה' אלוקיך בכל לשון שאתה אומרו וכל אחד אומרו בפני עצמו דהכי לישנא דקרא בלשון יחיד למצוה ואם רצו להתודות כאחד מתודים, היינו אע"ג שיכול להתודות בכל לשון מ"מ יש מצוה לכתחילה לאמרו כמו שכתוב בתורה ולשון הפסוק הוא בלשון יחיד, ואם רבים יתודו כאחד יצטרכו לומר בערנו וכו' ואין זה לשון הפסוק. ולפי דבריו לא הוזכר ברמב"ם דין שומע כעונה במעשר שני. וכתב בס' משנת יעקב (למור"ה הגר"י רוזנטל זצ"ל) להסביר דברי הש"ך יור"ד סימן של"א ס"ק קס"א שכתב, ואם רצו רבים להתודות כאחד מתודין אבל מצוה מן מובחר שכל אחד אומרו בפני עצמו וצ"ב בדבריו. אלם לפי דברי הקרית ספר י"ל דמש"כ וכל אחד אומרו בפני עצמו דהוא לשון הפסוק בלשון יחיד למצוה והמש"כ שמצוה מן המובחר שכל יחיד ויחיד יקרא בפ"ע. ולפי"ז י"ל בדברי הרמב"ם כדברי הש"ך שמצוה מן המובחר שכל אחד ואחד אומרו בפני עצמו ובא להוציא שלא יאמרו ביחד אבל יש דין שומע כעונה בוידוי מעשר, בס' צפנת פענח בהפלאה עמ' 80 כותב דבאמת לא אומרים שומע כעונה בוידוי מעשר. ודלא כמש"כ האדר"ת זצ"ל בחיבורו אחרית השנים פרק ד' אות כ' שמפרש דברי הרמב"ם שאם רצו רבים שאחד יוציא לכולם עושין כן, וכן הוא לשון המחבר באו"ח סימן ח' ס"ה לגבי ברכת ציצית. ועי' ברכות כ"ג דב"ש וב"ה פליגי אם אחד מברך לכולם או כל אחד מברך בפני עצמו. ומדברי הלבוש בסימן של"א משמע קצת אחרת דמצוה שכל אחד ואחד יתודה בפני עצמו דמצוה בו יותר מבשלוחו ואם אחד מוציא לכולם הוא מתורת שליחות כמובא בסוף פ"ה דברכות ולכן תמה על המנ"ח שאומר שאין דין שומע כעונה בוידוי מעשר, וברור שכן יש דין שומע כעונה בוידוי מעשר. בס' משנת יעב"ץ להגר"ז ז'ולטי זצ"ל או"ח סימן כ"ו כתב להסביר את דברי המנ"ח שלא שייך שומע כעונה בוידוי מעשר דדעת הרמב"ם דשומע כעונה הוא לא עונה ממש ואין על שמיעתו תורת דיבור אלא שהמברך מוציא את השומע ידי חובתו דהיינו שאמירה שלו מתייחסת לשומע א"כ בוידוי מעשרות שכתוב ואמרת לפני ה' לא הוי תורת וידוי אלא כשהוא בעצמו מתודה ולא כאשר חבירו מוציא ידי חובתו ולכן אין בזה דין שומע כעונה משום דלא הוי תורת וידוי אלא שכל אחד מתודה לעצמו. (עי' שו"ת להורות נתן ח"ח סימן פ"ג שהאריך בזה).

הנושאים הבאים

תולדות- מעשר שני, וימצא בשנה היא מאה שערים (כו"ב), יצחק הפריש מע"ש (תנחומא ראה).
 יוצא- אפרושי מאיסורא, ותגנוב רחל את התרפים (לא יט), להפריש אביה מע"ז (רש"י).
 וישלח- מחילת עוונות לחתן, ואת בשמט (לה ג, וברש"י).

מכון ירושלים

הופיע הכרך הראשון מסדרת

ספרי דבי רש"י - אימור זהיתר

הלכות ופסקים מבית מדרשו של רש"י יוצא לאור לראשונה בשלימותו מתוך כתבי יד עם ציונים ומקורות, הערות ומקבילות להשיג בהנחיות הספרים

אשת חיל

מדרשים, נסתר,

ראשונים, אהרונים, חסידות